

Brussel, 23.04.2019
C(2019) 2888 final

<p>In de openbare versie van dit besluit zijn, overeenkomstig de artikelen 30 en 31 van Verordening (EU) 2015/1589 van de Raad van 13 juli 2015 tot vaststelling van nadere bepalingen voor de toepassing van artikel 108 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (niet-openbaarmaking van informatie die onder de geheimhoudingsplicht valt), delen van de tekst weggelaten. Weggelaten delen zijn met vierkante haken [...] aangegeven.</p>	<p style="text-align: center;">OPENBARE VERSIE</p> <p>Dit document is een intern document van de Commissie dat louter ter informatie is bedoeld.</p>
---	---

Betreft: Steunmaatregel SA.52663 (2018/N) – Nederland – Steun aan MEERLANDEN voor investeringen in CO₂-afvangtechnologie

Excellentie,

1. PROCEDURE

- (1) Na prenotificatiecontacten (SA.51338 (2018/PN)) hebben de Nederlandse autoriteiten op 11 december 2018 de bovenstaande steunmaatregel aangemeld. Op 25 januari, 29 januari en 28 februari 2019 zijn verdere verduidelijkingen verstrekt.

2. NADERE BESCHRIJVING VAN DE MAATREGEL EN VAN DE STEUN

Inleiding tot het project

- (2) De Nederlandse autoriteiten zijn voornemens investeringssteun te verlenen aan DE MEERLANDEN HOLDING NV (hierna "MEERLANDEN" genoemd) voor de installatie van CO₂-afvangtechnologie waarmee CO₂ kan worden verwijderd uit de rookgassen van haar biomassavergister te Rijsenhout, in de provincie Noord-Holland. Het afgevangen CO₂ zal dan op een netwerk worden gezet en

Zijne Excellentie de Heer Stef BLOK
Minister van Buitenlandse Zaken
Bezuidenhoutseweg 67
2515 XP Den Haag
NEDERLAND

worden vervoerd naar kassen in het PrimA4a-tuinbouwgebied in de Greenport¹ Aalsmeer, waar het zou worden gebruikt om de groei van de gewassen te stimuleren. Het aangemelde project heeft geen betrekking op het transportnetwerk maar enkel op de afvanginstallatie.

- (3) Het hoofddoel van de steunmaatregel is het verhogen van de milieubescherming door het verbruik van primaire energiebronnen voor traditionele vormen van CO₂-productie in de tuinbouw terug te dringen en de met de tuinbouw verbonden CO₂-emissies te verminderen. Dit zal worden bereikt door CO₂ van MEERLANDEN af te vangen en te transporteren naar tuinders met een vraag naar CO₂, waardoor voor de productie van CO₂ voor de kassen geen aardgas hoeft te worden verbruikt, zoals dat tot nu toe wel gebeurt.
- (4) De aangemelde investering is een nieuwe stap in de modernisering van de glastuinbouw in Noord-Holland (d.w.z. Aalsmeer en Noord-Holland Noord). Na de voltooiing van het investeringsproject zal MEERLANDEN het afgevangen CO₂ op grond van een leveringsovereenkomst op een netwerk van OCAP² CO₂ B.V. (hierna "OCAP" genoemd) plaatsen. OCAP zal dit dan doorleveren aan de tuinders in het PrimA4a-gebied.

Achtergrond

- (5) PrimA4a is een gebied van 380 ha (bruto-oppervlakte) binnen de Greenport Aalsmeer bestemd voor de ontwikkeling van glastuinbouw; waarvan 160 ha bestaand glastuinbouwgebied is en 220 ha nieuw te ontwikkelen gebied.
- (6) Greenport Aalsmeer is een van de grootste tuinbouwcentra in Nederland. De provincie Noord-Holland en de gemeenten hebben een agenda bepaald voor de modernisering en herstructurering van de Greenport. Een van de belangrijkste doelstellingen is de totstandbrenging van duurzame randvoorwaarden, zoals een CO₂-netwerk.
- (7) Volgens door de Nederlandse autoriteiten verstrekte informatie hebben glastuinbouwbedrijven CO₂ nodig voor de groei van hun gewassen. In de loop der jaren is het doseren van CO₂ voor tuinders een belangrijke productiefactor geworden.
- (8) Het huidige areaal van 160 ha aan kassen in PrimA4a produceert zijn eigen CO₂ met behulp van warmtekrachtkoppelinginstallaties of gasgestookte verwarmingsketels, ook in de zomer wanneer geen warmte nodig is (de zogeheten "zomerstook"). Door de beschikbaarheid van extern CO₂, en met name rest-CO₂

¹ "Greenport" is de officiële administratieve benaming die in Nederland aan groepen van tuinbouwkassen wordt gegeven.

² Organic Carbondioxide for Assimilation of Plants (organische koolstofdioxide voor assimilatie door planten). OCAP is een volle dochteronderneming van Linde Gas Benelux B.V., een leverancier van industriële gassen. Via pijpleidingen wordt door OCAP al gasvormig CO₂ van twee petrochemische bronnen uit het industriegebied van Rotterdam (te weten Shell en Alco) geleverd aan tuinbouwkassen in Westland, Oostland, Zuidplaspolder en PrimA4a (SA. N208/2010 en SA. 48816 (2017/N)). Aangezien extra capaciteit beschikbaar wordt bij Alco, zal vanaf 2020 de levering van OCAP aan de tuinbouwkassen in De Kwakel in Greenport Aalsmeer kunnen worden uitgebreid (SA. 52174 (2018/N)).

van biomassa uit de industrie, kunnen de tuinders deze zomerstook vermijden en hoeven ze geen aardgas te verstoken voor de productie van hun eigen CO₂.

- (9) De Nederlandse autoriteiten hebben in dit verband ook verklaard dat het project bijdraagt tot de uitvoering van de Beleidsagenda Energietransitie 2016-2020. Volgens de doelstellingen voor de transitie naar een duurzame energievoorziening is een groter gebruik van hernieuwbare bronnen en restwarmte nodig, waardoor in kassen een gebrek aan CO₂ zal ontstaan. Daarom zal er volgens de Nederlandse autoriteiten op een alternatieve wijze CO₂ in de kassen moeten worden gebracht en zal collectieve infrastructuur voor de opwekking van warmte (warmtenetwerken, geothermische energie) moeten worden gecombineerd met oplossingen voor de levering van CO₂ (bijv. door het afvangen en reinigen van CO₂ van de lokale industrie en verdeling via ondergrondse pijpleidingen).
- (10) MEERLANDEN exploiteert een vergistingsinstallatie met verdere tunnelcompostering. Na een voorbehandeling worden biomassa-afvalstromen naar de vergister gebracht. In de vergister zetten fermentatiebacteriën het organische afval om in biogas en digestaat. Het biogas en het digestaat worden uit de vergisters verwijderd. Het aldus verkregen biogas bevat 40-45 % CO₂. Het doorloopt een aantal zuiveringsstappen waarbij het wordt opgewerkt tot aardgaskwaliteit en kan dan worden gebruikt ter vervanging van aardgas. In die zuiveringsfase ontstaat er CO₂ als bijproduct. Dit bijproduct CO₂ komt momenteel in de atmosfeer terecht (ongeveer 3,1 kiloton (kt) per jaar). Om het CO₂ geschikt te maken voor leveringen aan glastuinbouwers (CO₂-kopers), moet het CO₂ worden gezuiverd en gecomprimeerd om te kunnen worden toegevoegd aan het netwerk van OCAP CO₂ in het PrimA4a-gebied.

Begunstigde

- (11) De begunstigde van de steun is MEERLANDEN. Dit is een overheidsbedrijf, de aandelen ervan zijn in handen van negen Nederlandse gemeenten³. De onderneming MEERLANDEN is betrokken bij de ophaling van huishoudelijk afval en de verwerking ervan tot compost en groen gas door middel van fermentatie.

Nadere beschrijving van het project

- (12) Het aangemelde investeringsproject omvat de installatie van CO₂-afvangtechnologie op de terreinen van de leverancier (MEERLANDEN) in het tuinbouwgebied PrimA4a. Zoals hierboven in overweging 10 is beschreven is het doel het door MEERLANDEN geproduceerde CO₂ te bewaren, te zuiveren en te comprimeren. Wanneer het CO₂ is afgevangen, zal het op het OCAP-netwerk worden gezet en uiteindelijk worden verbruikt in het PrimA4a-gebied. Naar verwachting zal per jaar 2 400 ton (t) CO₂ worden afgevangen en op het OCAP-net worden gezet. OCAP koopt het CO₂ van MEERLANDEN en verdeelt het over de tuinbouwkassen in het PrimA4a-gebied.

³ Aalsmeer, Bloemendaal, Diemen, Haarlemmermeer, Haarlemmerliede & Spaarnwoude, Heemstede, Hillegom, Lisse en Noordwijkerhout.

- (13) Zoals opgemerkt in overweging 3 hierboven, wordt het milieueffect uiteindelijk gerealiseerd door een gedragsverandering bij de tuinders, die door MEERLANDEN geleverd CO₂ zullen gebruiken in plaats van met aardgas hun eigen CO₂ te produceren. Het doel is om op twee manieren energiebesparingen te verwezenlijken en CO₂-emissies te vermijden, namelijk door: 1) zomerstook te vermijden, en 2) over te schakelen op hernieuwbare energie.

1) Zomerstook vermijden

- (14) Het centrale probleem is dat CO₂ vooral nodig is in de zomer, wanneer de warmtevraag laag is. Vanwege het belang van CO₂-dosering gebruiken tuinders hun energie-installaties om CO₂ te produceren ook wanneer er geen warmte nodig is. Dit is de zogeheten "zomerstook". Het zomerstookprobleem neemt toe: veel onderzoeksinspanningen zijn gericht op het verbeteren van de energie-efficiëntie van kassen, bijvoorbeeld door de ontwikkeling van energie-efficiëntere strategieën voor de groei van gewassen. Hierdoor loopt de vraag naar warmte in de zomer nog verder terug. Wanneer zij het benodigde CO₂ bij MEERLANDEN inkopen, via het netwerk van OCAP, hoeven tuinders hun warmtekrachtkoppelingsinstallaties of gasgestookte verwarmingsketels niet meer te gebruiken om CO₂ te produceren wanneer er geen warmte nodig is.
- (15) Door het vermijden van "zomerstook" kunnen de glastuinbouwers die het door MEERLANDEN geleverde CO₂ zouden gebruiken een jaarlijkse energiebesparing van 65 000 m³ aardgas realiseren. Voor het bepalen van de CO₂-emissiebesparingen die voortvloeien uit het gebruik van door MEERLANDEN geproduceerd CO₂ heeft Nederland tevens cijfers verstrekt over de CO₂-emissiefactor van de in Nederland geproduceerde elektriciteit, aangezien voor het afvangen van CO₂ bij de biogasinstallatie van MEERLANDEN elektriciteit zal worden verbruikt. Nederland heeft aangegeven dat de totale energie die nodig is om die 2 400 t CO₂ af te vangen, overeenkomt met 336 MWh per jaar, terwijl de gemiddelde CO₂-emissie voor het opwekken van 1 MWh elektriciteit 0,361 t bedraagt⁴. Door het CO₂ te gebruiken dat bij de biomassavergister van

⁴ Milieucentraal, CO₂-emissiefactor elektriciteitsverbruik, actualisatie November 2017.

MEERLANDEN wordt afgevangen, kunnen de glastuinbouwers jaarlijks 2 379 t aan CO₂-emissies besparen (2,4 kt/jaar min 121 ton/jaar).

- (16) Met het door MEERLANDEN geleverde CO₂ kunnen de tuinders de exploitatie van hun warmtekrachtkoppelingeninstallaties of verwarmingsketels optimaliseren. Als gevolg daarvan hoeven de warmtekrachtkoppelingeninstallaties of verwarmingsketels alleen te worden gebruikt wanneer er warmte nodig is, en niet meer alleen om CO₂ te produceren. Zo kunnen de glastuinders hun warmtekrachtkoppeling ook flexibeler inzetten en vooral inschakelen op piekmomenten, wanneer de opgewekte stroom het meest waard is.

2) Overschakelen op hernieuwbare energie

- (17) De Nederlandse autoriteiten hebben ook toegelicht dat de levering van extern CO₂ een belangrijke voorafgaande voorwaarde voor kassen is om te kunnen overschakelen op het gebruik van hernieuwbare warmte (restwarmte, geothermische warmte, warmte-koudeopslag enz.). Het gebruik van hernieuwbare warmte in de winter, in plaats van door gasgestookte verwarmingsketels of warmtekrachtkoppelingeninstallaties opgewekte warmte, levert niet alleen besparingen op het verbruik van primaire energie (aardgas) op, maar leidt ook tot een verlaging van de CO₂-emissies.
- (18) In dit verband hebben de Nederlandse autoriteiten toegelicht dat het gebrek aan externe bronnen van betaalbaar CO₂ voor kassen de glastuinbouwers ervan weerhoudt voor hun verwarming hernieuwbare energiebronnen te gebruiken. Wanneer kassen overschakelen op hernieuwbare energie om in hun verwarmingsbehoefte te voorzien en niet langer aardgas gebruiken, verliezen ze hun eigen CO₂-bron. Daarom is de beschikbaarheid van betaalbaar CO₂ uit andere bronnen (zoals MEERLANDEN) een belangrijke voorwaarde voor glastuinders om deze omschakeling te overwegen, en dus voor de duurzame ontwikkeling van de glastuinbouw in PrimA4a. Wanneer de kassen overschakelen op hernieuwbare energie, kunnen omvangrijke energiebesparingen worden gerealiseerd.

Financiële levensvatbaarheid van het project

- (19) De totale investeringskosten bedragen (nominaal) 815 000 EUR. De investeringskosten zijn de volgende:

	Investeringskosten
Afvangen van CO ₂	[100 000-800 000] EUR*
Projectmanagement en software-oplossingen (overige kosten)	[5 000-200 000] EUR
Ontwerp en projectbeheer	[15 000-300 000] EUR
<i>Totaal</i>	<i>815 000 EUR</i>

- (20) Het door MEERLANDEN geproduceerde CO₂ zal door OCAP worden aangekocht tegen de prijs van [...] EUR/t voor het basisvolume (1 800 t/jaar) en [...] EUR/t voor aanvullende productie (800 t/jaar). De aankoopprijs is het resultaat van onderhandelingen op zakelijke basis. Hij weerspiegelt het feit dat

MEERLANDEN zal investeren in het verhogen van de kwaliteit en de druk van het CO₂ en in de exploitatie van de installatie. Voorts weerspiegelt de prijs ook het maximumbedrag dat OCAP bereid is te betalen, aangezien het ook moet investeren in een nieuwe distributieleiding om MEERLANDEN met het bestaande OCAP-netwerk te verbinden⁵. Hij stemt ook overeen met de gemiddelde verkoopprijs van OCAP aan tuinbouwkassen in Nederland. De prijs wordt dus bepaald op contractbasis met een enkele klant (OCAP) voor een leveringsovereenkomst van 12 jaar, de looptijd van de investering. De leveringsovereenkomst voorziet in een aankoopverplichting van 2,4 kt/jaar en verzekert de levering aan OCAP voor de volledige looptijd van het project, die overeenkomt met de looptijd van de leveringsovereenkomst. De tarieven worden voor de volledige periode vastgesteld.

- (21) Het CO₂ wordt door OCAP doorverkocht aan de glastuinbouwers in het PrimA4a-gebied tegen de prijs van [...] EUR/t. De prijs van CO₂ voor Nederlandse kassen bedraagt gemiddeld zo'n [...] EUR per t⁶. Volgens de Nederlandse autoriteiten is er buiten de bestaande levering door OCAP geen markt in andere glastuinbouwgebieden. Daarom kan er geen andere marktprijs worden vastgesteld dan de prijs die OCAP hanteert voor het bestaande leveringsgebied.
- (22) De Nederlandse autoriteiten hebben verklaard dat de verkoopprijs vooral wordt beïnvloed door de alternatieve CO₂-bronnen waarover de glastuinders beschikken. De tuinders zullen een prijs per t betalen die lager is dan de prijs van vloeibaar CO₂ en die ook lager kan zijn dan de kosten die zij moeten maken om zelf CO₂ te produceren. Grote kassen gebruiken doorgaans de minst dure CO₂-bron, te weten warmtekrachtkoppeling. Deze bron wordt echter pas vanaf een bepaalde omvang commercieel aantrekkelijk. In kleine kassen wordt daarom de duurdere verwarmingsketel gebruikt. In onderstaande tabel wordt een door de Nederlandse autoriteiten verstrekt overzicht van de kostprijs (EUR/t) van CO₂ gegeven.

	Kostprijs van CO ₂ (EUR/t)
Warmtekrachtkoppeling of verwarmingsketel, met warmtebenutting	<10
Warmtekrachtkoppeling, zonder warmtebenutting	30-60
Verwarmingsketel, zonder warmtebenutting	70-80
Vloeibaar CO ₂	70-120

* *Vertrouwelijke informatie*

⁵ Zie de gele velden in bovenstaande afbeelding, overweging 12. De investering in de aanleg van de nieuwe distributieleiding om MEERLANDEN op het bestaande netwerk van OCAP aan te sluiten, maakt geen deel uit van het aangemelde project. Voorts hebben de Nederlandse autoriteiten bevestigd dat geen steun zal worden verstrekt aan OCAP voor een dergelijke investering en dat de aanvullende investering uitsluitend met eigen middelen van OCAP zal worden gefinancierd.

⁶ De Nederlandse autoriteiten hebben toegelicht dat in andere projecten die in het verleden door de Commissie zijn goedgekeurd, de gemiddelde verkoopprijzen vergelijkbaar waren (SA. N208/2010 – Zuidplaspolder, SA.48816 (2017/N) - PrimA4a en SA.52174 (2018/N) - De Kwakel).

- (23) De operationele kosten voor het aangemelde project omvatten de kosten voor elektriciteit, onderhoud, verzekering en operationele kosten.
- (24) De Nederlandse autoriteiten hebben een analyse van de financieringskloof ingediend, d.w.z. het verschil tussen de positieve en negatieve kasstromen gedurende de levensduur van de investering, contant gemaakt. In onderstaande tabel wordt een door de Nederlandse autoriteiten verstrekt overzicht van de financieringskloof gegeven.

Disconteringsvoet			[...] %
Belastingtarief			25 %
Investeringskosten:			
Investerings (nominaal)			815 000 EUR
Netto contante waarde (NCW) van de investeringen			815 000 EUR
Aansluitbijdragen			-
NCW van de aansluitbijdragen			-
Subsidie (NCW)	86,70 %	86,70 %	706 614 EUR
NCW netto-investering			815 000 EUR
Som van kosten en baten – NCW			108 386 EUR
Interne opbrengstvoet			[...] %
Financieringskloof (Subsidiabele kosten - som van kosten en baten)			706 614 EUR
Staatssteun			706 614 EUR
Staatssteunintensiteit op basis van contante waarden			86,70 %

- (25) De berekeningsperiode komt overeen met de economische levensduur van het project en is bepaald op 12 jaar: de periode 2020-2031.
- (26) De minimale rendementseis van de begunstigde onderneming voor dit project is [...] %, zoals blijkt uit interne documenten van de onderneming.
- (27) Voor de aangemelde investering belooft de financieringskloof ongeveer 0,7 miljoen EUR. De staatssteun komt uit op 86,70 % van de investeringskosten en 100 % van de financieringskloof.

Nationale rechtsgrondslag

- (28) De nationale rechtsgrondslag voor de steun is artikel 4:23-3-c van de Algemene Wet Bestuursrecht. De steunverlenende autoriteit is de provincie Noord-Holland. De maatregel vormt individuele steun die in de vorm van een directe subsidie aan de begunstigde onderneming beschikbaar zal worden gesteld.

Begroting en steuninstrument

- (29) De Nederlandse autoriteiten hebben een steunbedrag van 706 614 miljoen EUR aangemeld met een staatssteunintensiteit van 86,7 % op basis van contante waarden, gespreid over vier jaar. De steun zal in de vorm van een directe subsidie aan de begunstigde onderneming beschikbaar worden gesteld.
- (30) De steun moet door de Commissie worden goedgekeurd en zal worden uitgekeerd na de verwezenlijking van het project. De Nederlandse autoriteiten hebben verklaard dat zij voor het project geen verdere steun zullen toekennen.

Cumulatie

- (31) De aangemelde steun kan niet worden gecumuleerd met de energie-investeringsaftrek (EIA). Dit is een belastingaftrek die bedoeld is om investeringen in energiebesparingen of hernieuwbare energie te stimuleren. De Nederlandse autoriteiten hebben verklaard dat deze EIA geen staatssteun in de zin van artikel 107, lid 1, VWEU vormt, omdat het een algemene maatregel betreft die op gelijkwaardige basis openstaat voor alle ondernemingen⁷. Voorts hebben de Nederlandse autoriteiten meegedeeld dat de EIA deel zal uitmaken van de non-cumulatievoorwaarde in het besluit tot steunverlening.

3. BEOORDELING

3.1. Is er sprake van staatssteun in de zin van artikel 107, lid 1, VWEU?

- (32) Volgens artikel 107, lid 1, VWEU zijn *"steunmaatregelen van de staten of in welke vorm ook met staatsmiddelen bekostigd, die de mededinging door begunstiging van bepaalde ondernemingen of bepaalde producties vervalsen of dreigen te vervalsen, onverenigbaar met de interne markt, voor zover deze steun het handelsverkeer tussen de lidstaten ongunstig beïnvloedt"*.
- (33) De steunmaatregel wordt gefinancierd uit de regionale begroting van de provincie Noord-Holland en is dus afkomstig uit staatsmiddelen en toerekenbaar aan de staat. De overheidsmiddelen worden beschikbaar gesteld in de vorm van een subsidie en komen rechtstreeks ten goede aan MEERLANDEN, dat dan ook als de begunstigde wordt beschouwd.
- (34) Door de maatregel wordt MEERLANDEN bevrijd van kosten die het normaal gesproken zelf had moeten dragen, en geniet de onderneming dus een economisch voordeel ten opzichte van haar concurrenten.
- (35) Aangezien de financiering aan één enkele onderneming (MEERLANDEN) wordt verleend, is de maatregel selectief.
- (36) De maatregel kan het handelsverkeer tussen de lidstaten ongunstig beïnvloeden en de mededinging vervalsen omdat de begunstigde actief is in de levering van CO₂ aan de tuinbouwsector, waarbinnen handelsverkeer tussen de lidstaten kan plaatsvinden. Aangezien wordt verwacht dat de maatregel ertoe zal leiden dat aardgas (voor de productie van CO₂ via verwarmingsketels en wkk-installaties)

⁷ Zie besluit van de Commissie van 23.7.2003 inzake steunmaatregel N266/2003 – Project Offshore Windpark Q7 (PB C 266 van 5.11.2003, blz. 2).

wordt vervangen door de technologie die door MEERLANDEN wordt gebruikt voor de productie van rest-CO₂ uit biomassa, kan de maatregel ook de mededinging verstoren tussen bestaande en concurrerende spelers die direct of indirect CO₂ produceren en kan hij het handelsverkeer tussen de lidstaten ongunstig beïnvloeden.

- (37) Bijgevolg is de Commissie van oordeel dat de maatregel staatssteun vormt in de zin van artikel 107, lid 1, VWEU. Het betreft investeringssteun voor de installatie van CO₂-afvangstechnologie bij de biomassavergiftingsinstallatie van MEERLANDEN, vanwaar het zal worden getransporteerd en op het OCAP-netwerk zal worden gezet, en vervolgens wordt geleverd aan de glastuinbouwers in het PrimA4a-gebied.
- (38) Zoals hierboven in overweging 10 is beschreven, produceert MEERLANDEN CO₂ als bijproduct van groen gas en compost afkomstig van organisch afval. De enige leverancier van CO₂ voor het aangemelde project zal MEERLANDEN zijn, en een externe CO₂-capaciteit zal dus een uitbreiding van de CO₂-levering aan de kassen in het PrimA4a-gebied mogelijk maken. De prijs die OCAP voor de levering aan MEERLANDEN betaalt, is het resultaat van onderhandelingen tussen de partijen en wordt berekend als het rekenkundige product van het door MEERLANDEN afgenomen volume (t/jaar) en de prijs (EUR/t). Zoals hierboven in de overwegingen 12 en 21 is beschreven, bedraagt het geplande volume CO₂ dat zal worden afgenomen, 2 400 t/jaar tegen een prijs van [...] EUR per t (normale productie) en een prijs van [...] EUR per t (extra capaciteit).
- (39) OCAP investeert niet in het afvangen van CO₂, wat wel het geval was bij andere door de Commissie goedgekeurde projecten (SA.48816 en SA.52174). Neemt men dit verschil in aanmerking, dan ligt de aankoopprijs van OCAP in dezelfde bandbreedte als bij de vorige projecten ([...-...] EUR). OCAP (koper van ruw CO₂ van MEERLANDEN) zal noch direct, noch indirect, de overheidsmiddelen of een deel daarvan ontvangen.

3.2. Rechtmatigheid van de steunmaatregel

- (40) Door de maatregel vóór de tenuitvoerlegging ervan aan te melden, zijn de Nederlandse autoriteiten hun verplichtingen uit hoofde van artikel 108, lid 3, VWEU nagekomen.

3.3. Beoordeling van de steunmaatregel

3.3.1. Toepasselijke rechtsgrondslag voor de beoordeling

- (41) In afwijking van het algemene verbod op staatssteun van artikel 107, lid 1, VWEU kan steun door de Commissie verenigbaar worden verklaard indien hij in aanmerking komt voor een van de in artikel 107, leden 2 en 3, VWEU opgesomde afwijkingen.
- (42) De Commissie beschikt ter zake van artikel 107, lid 3, VWEU over een ruime beoordelingsbevoegdheid⁸. In het kader van de uitoefening van deze bevoegdheid

⁸ Arrest van het Hof van Justitie van 21 maart 1990, België/Commissie ("Tubemeuse"), C-142/87, ECLI:EU:C:1990:125, punt 56, en arrest van het Hof van Justitie van 11 juli 1996, SFEI e.a., C-39/94, ECLI:EU:C:1996:285, punt 36.

heeft de Commissie richtsnoeren en mededelingen bekendgemaakt waarin de criteria zijn uiteengezet om bepaalde soorten steun op grond van artikel 107, lid 3, VWEU met de interne markt verenigbaar te verklaren. Het is vaste rechtspraak dat de Commissie is gebonden aan de richtsnoeren en mededelingen die zij op het gebied van staatssteuntoezicht vaststelt, voor zover deze niet van de regels van het Verdrag afwijken en door de lidstaten zijn aanvaard⁹. Daarom moet eerst worden nagegaan of de aangemelde steun binnen het toepassingsgebied van een of meer van deze door de Commissie vastgestelde richtsnoeren of mededelingen valt. Is dat het geval, dan is de Commissie bij de uitoefening van haar beoordelingsbevoegdheid op grond van artikel 107, lid 3, VWEU door het betreffende instrument gebonden. Anders moet de Commissie nagaan of de steun rechtstreeks op grond van artikel 107, lid 3, onder b), en/of artikel 107, lid 3, onder c), VWEU verenigbaar kan worden verklaard.

- (43) Gegeven het doel van de maatregelen (terugdringen van CO₂-emissies en besparen van energie), heeft de Commissie onderzocht of de maatregel binnen het toepassingsgebied van de communautaire richtsnoeren inzake staatssteun ten behoeve van milieubescherming en energie 2014-2020¹⁰ (hierna "richtsnoeren milieu- en energiesteun" genoemd) valt.
- (44) Het toepassingsgebied van de richtsnoeren milieu- en energiesteun wordt in punt 13 als volgt omschreven: *"Deze richtsnoeren zijn van toepassing op staatssteun ten behoeve van doelstellingen op het gebied van milieubescherming of energie in alle sectoren die onder de toepassing van het Verdrag vallen, voor zover het maatregelen betreft die onder onderdeel 1.2 vallen. Deze richtsnoeren zijn dus ook van toepassing op de sectoren waarvoor specifieke Unieregels inzake staatssteun gelden (vervoer, kolenindustrie, landbouw, bosbouw, en visserij en aquacultuur) tenzij in die specifieke regels anderszins is bepaald."*
- (45) In onderdeel 1.2 van de richtsnoeren milieu- en energiesteun wordt vermeld dat de richtsnoeren van toepassing zijn op steun voor CO₂-afvang en -opslag (CCS), met inbegrip van individuele onderdelen van de keten van CO₂-afvang tot CO₂-opslag¹¹, maar niet op CO₂-afvang en -gebruik zoals in deze zaak het geval is.
- (46) Ook wordt in onderdeel 1.2 van de richtsnoeren milieu- en energiesteun opgemerkt dat de richtsnoeren van toepassing zijn op steun om verder te gaan dan Unienormen of om, bij ontstentenis van Unienormen, de milieubescherming te verhogen (punt 18, onder a)). In punt 19, onder 1), van de richtsnoeren milieu- en energiesteun wordt het begrip "milieubescherming" omschreven als *"elke maatregel die is gericht op preventie of herstel van aantastingen van de natuurlijke omgeving of de natuurlijke hulpbronnen door de eigen activiteiten van de begunstigde, op beperking van het risico op dergelijke aantastingen, dan wel op aanmoediging van een rationeler gebruik van die hulpbronnen, met inbegrip*

⁹ Arrest van het Hof van Justitie van 24 maart 1993, CIRFS e.a./Commissie, C-313/90, ECLI:EU:C:1993:111, punt 36; arrest van het Hof van Justitie van 15 oktober 1996, IJssel-Vliet combinatie/Minister van Economische zaken, C-311/94, ECLI:EU:C:1996:383, punt 43; en arrest van het Hof van Justitie van 26 september 2002, Spanje/Europese Commissie, C-351/98, ECLI:EU:C:2002:530, punt 53.

¹⁰ Richtsnoeren staatssteun ten behoeve van milieubescherming en energie 2014-2020 (PB C 200 van 28.6.2014, blz. 1).

¹¹ Zie punt 18, onder h), en onderdeel 3.6 van de richtsnoeren milieu- en energiesteun.

van energiebesparende maatregelen en het gebruik van hernieuwbare energiebronnen".

- (47) In deze zaak zal de begunstigde door de staatssteun in kwestie rest-CO₂ kunnen leveren aan glastuinders. Het milieueffect van de steun zal tot stand worden gebracht door de gedragsverandering van de glastuinders, die CO₂ van MEERLANDEN zullen gebruiken en niet langer gebruik zullen maken van aardgas voor het produceren van hun eigen CO₂. Dit zal besparingen op primaire energie opleveren aan de zijde van de eindverbruikers (de glastuinders). De steun stelt hen ook in staat in de toekomst voor de stook hernieuwbare energiebronnen aan te wenden en CO₂-emissies te voorkomen wanneer de kassen tijdens de winter worden gestookt, wanneer de planten minder CO₂ verbruiken dan er met de stook op basis van aardgasketels wordt uitgestoten. Door CO₂ af te vangen en naar de kassen te transporteren kan ook worden voorkomen dat de CO₂-emissies van MEERLANDEN vrijkomen in de atmosfeer. De steun dringt de eigen vervuiling van MEERLANDEN niet terug. Enerzijds is het CO₂ in biogas afkomstig van plantaardig materiaal waarin koolstof is opgeslagen afkomstig uit CO₂ in de atmosfeer. De productie van biogas is gebaseerd op een levenscyclusbenadering die in principe koolstofneutraal is, aangezien er geen extra CO₂-emissies door ontstaan. Het gebruik van groen gas in plaats van diesel of aardgas voor verwarming of vervoer leidt dus bijgevolg ook tot broeikasgasemissiereducties¹². De (verdere) reductie van CO₂-emissies ten gevolge van het afvangen van CO₂ is niet toe te schrijven aan het afvangen op zich, maar aan de volledige keten van CO₂-afvang en -gebruik, d.w.z. het transport van het CO₂ naar de kassen en het verbruik van het CO₂ door de gewassen. In deze zaak wordt door de staatssteun op zich dus niet de vervuiling door MEERLANDEN teruggedrongen, maar het verbruik van primaire energiebronnen door de tuinbouwkassen (de eindverbruikers), en doordat zij CO₂ verbruiken dat afkomstig is van het fermenteren van bio-afval, zullen de broeikasgasemissiereducties die aan de productie van groen gas kunnen worden toegeschreven, nog verder verbeteren. Om die reden valt de steunmaatregel niet binnen de categorie van maatregelen als bedoeld in punt 18 van de richtsnoeren milieu- en energiesteun.
- (48) Net als de projecten voor de levering van CO₂ aan de Zuidplaspolder¹³, de aanleg van een CO₂-netwerk in het PrimA4a-gebied¹⁴ en de investering in CO₂ infrastructuur in De Kwakel¹⁵ valt deze zaak buiten het toepassingsgebied van de richtsnoeren milieu- en energiesteun. De Commissie heeft staatssteun voor die – vergelijkbare – infrastructuren beoordeeld op grond van artikel 107, lid 3, onder c), VWEU en, naar analogie, de criteria van de communautaire richtsnoeren

¹² Europese Commissie, *Optimal use of biogas from waste streams - An assessment of the potential of biogas from digestion in the EU beyond 2020*, [a.eu/energy/sites/ener/files/documents/ce_delft_3g84_biogas_beyond_2020_final_report.pdf](https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/ce_delft_3g84_biogas_beyond_2020_final_report.pdf), blz. 11.

¹³ Besluit van de Commissie van 14 december 2010 inzake steunmaatregel N208/2010 – Nederland – Steun voor CO₂-levering "Zuidplaspolder" (PB C 149 van 20.5.2011, blz. 3).

¹⁴ Besluit van de Commissie van 29 november 2017 in zaak SA.48816 (2017/N) – Nederland – Milieubescherming door levering van rest-CO₂ aan de glastuinbouw (PB C 102 van 16.3.2018, blz. 5).

¹⁵ Besluit van de Commissie van 7 december 2018 in zaak SA.52174 (2018/N) – Nederland – Steun aan OCAP CO₂ B.V. voor investeringen in CO₂-pijpleiding en compressor– De Kwakel (PB C 61 van 15.2.2019, blz. 7).

inzake staatssteun voor milieubescherming toegepast in de zaak Zuidplaspolder¹⁶ en de richtsnoeren milieu- en energiesteun 2014-2020 op het CO₂-netwerk in de zaken PrimA4a-gebied¹⁷ en De Kwakel¹⁸.

- (49) Er zijn geen andere kaderregelingen of richtsnoeren die op deze zaak zouden kunnen worden toegepast. Bijgevolg moet de Commissie de verenigbaarheid van deze maatregel rechtstreeks aan artikel 107, lid 3, onder c), VWEU toetsen.

3.3.2. Rechtstreekse toetsing aan artikel 107, lid 3, onder c), VWEU

- (50) In artikel 107, lid 3, onder c), VWEU wordt bepaald dat "*steunmaatregelen om de ontwikkeling van bepaalde vormen van economische bedrijvigheid of van bepaalde regionale economieën te vergemakkelijken, mits de voorwaarden waaronder het handelsverkeer plaatsvindt daardoor niet zodanig worden veranderd dat het gemeenschappelijk belang wordt geschaad[,]*" als verenigbaar met de interne markt kunnen worden beschouwd.
- (51) Om te kunnen beoordelen of aangemelde investeringssteun verenigbaar met de interne markt kan worden geacht, gaat de Commissie na of de vormgeving van de steunmaatregel ervoor zorgt dat de positieve effecten van de steunmaatregel voor het verwezenlijken van een doelstelling van gemeenschappelijk belang opwegen tegen de mogelijke negatieve effecten ervan op het handelsverkeer en de mededinging.
- (52) Het is vaste praktijk van de Commissie dat maatregelen rechtstreeks op grond van artikel 107, lid 3, onder c), VWEU verenigbaar kunnen worden verklaard indien ze noodzakelijk en evenredig zijn en indien de positieve effecten op de verwezenlijking van de doelstelling van gemeenschappelijk belang opwegen tegen de negatieve effecten op de mededinging en het handelsverkeer. In dit verband acht de Commissie het passend om de volgende vragen te onderzoeken:
- 1) Is het doel van de steunmaatregel duidelijk omschreven en van gemeenschappelijk belang?
 - 2) Is de steunmaatregel goed genoeg ontworpen om de doelstelling van gemeenschappelijk belang te kunnen verwezenlijken? Meer in het bijzonder:
 - a) Is de steunmaatregel een geschikt en noodzakelijk instrument: zijn er geen andere, meer geschikte instrumenten?
 - b) Is er een stimulerend effect: verandert de steun de gedragingen van ondernemingen?
 - c) is de steunmaatregel evenredig: kan dezelfde gedragswijziging niet met minder steun worden verkregen?
 - 3) Zijn de vervalsing van de mededinging en de gevolgen voor het handelsverkeer zo beperkt dat de balans al met al positief is?

Doelstelling van gemeenschappelijk belang

- (53) De steunmaatregel moet gericht zijn op een duidelijk omschreven doelstelling van gemeenschappelijk belang. Een doelstelling van gemeenschappelijk belang is met

¹⁶ PB C 82 van 1.4.2008, blz. 1.

¹⁷ PB C 200 van 28.6.2014, blz. 1.

¹⁸ Zie voetnoot 15 hierboven.

name een doelstelling waarvan de Europese Unie heeft erkend dat ze in het gemeenschappelijk belang van de EU-lidstaten is.

- (54) De Nederlandse autoriteiten hebben verklaard dat de steunmaatregel inzet op het vlaggenschipinitiatief "Een hulpbronnefficiënt Europa" van de Europa 2020-strategie. Dit vlaggenschipinitiatief ondersteunt de omschakeling naar een hulpbronnefficiënte, koolstofarme economie met het oog op het realiseren van duurzame groei. De steun is gericht op de verwezenlijking van een doelstelling van het Europa 2020-initiatief (Energie 2020): een energiebesparing van 20 %. Ook beantwoordt de steun aan de doelstellingen van het EU-energiepakket, te weten een vermindering van de broeikasgasemissies met ten minste 20 % tegen 2020.
- (55) De aangemelde maatregel draagt ook bij aan de energie- en klimaatdoelstellingen van de EU zoals vastgesteld op de bijeenkomst van de Europese Raad van 23 en 24 oktober 2014, met name een bindend EU-streefdoel om de broeikasgasemissies tegen 2030 met ten minste 40 % te verminderen ten opzichte van 1990¹⁹. Voorts omvat het nieuwe beleidskader voor energie van de Unie een nieuw streefdoel voor de EU voor energie-efficiëntie van 32,5 % tegen 2030, zoals bepaald in artikel 1, lid 1, van Richtlijn 2012/27/EU betreffende energie-efficiëntie, zoals gewijzigd bij Richtlijn (EU) 2018/2002 van 11 december 2018²⁰. De Commissie merkt op dat, zoals in overweging 15 hierboven is beschreven, de aangemelde maatregel rechtstreeks bijdraagt aan groeikasgasemissiereducties en ook besparingen op primaire energie (aardgas) mogelijk maakt.
- (56) De aangemelde maatregel is bedoeld om beter gebruik te maken van rest-CO₂ uit industriële processen. Daartoe wordt met de maatregel steun gegeven voor de aanleg van de infrastructuur die nodig is om dit CO₂ af te vangen. De verwachting is dat het project besparingen op primaire energie zal opleveren aan de zijde van de eindverbruikers van aardgas (de glastuinders), die op hun beurt moeten leiden tot minder CO₂-emissies uit fossiele brandstoffen, zodat wordt bijgedragen tot milieubescherming. Volgens de berekeningen van de Nederlandse autoriteiten zal de maatregel uiteindelijk leiden tot een jaarlijkse reductie van de CO₂-emissies met ongeveer 2,4 kt per jaar²¹.
- (57) Geconcludeerd kan dus worden dat de voorgenomen maatregel is gericht op een duidelijk omschreven doelstelling van gemeenschappelijk belang.

Noodzaak van overheidsmaatregelen

- (58) Hoewel breed wordt erkend dat concurrerende markten doorgaans doelmatige uitkomsten opleveren in termen van prijzen, productie en gebruik van hulpbronnen, kan overheidsinterventie bij marktfalen helpen om de markten beter te laten functioneren.
- (59) De Nederlandse autoriteiten hebben toegelicht dat de markt niet voorziet in voldoende stimulansen voor MEERLANDEN om de investering te doen zonder

¹⁹ Zie ook artikel 1, onder a), van Verordening (EU) 2018/1999 van 11 december 2018 inzake de governance van de energie-unie en van de klimaatactie, PB L 328 van 21.12.2018, blz. 1.

²⁰ PB L 328 van 21.12.2018, blz. 210.

²¹ Zie overweging 15 hierboven.

steun. De infrastructuur is duur en de opbrengsten van CO₂ zijn ontoereikend om de kosten te dekken. De Nederlandse autoriteiten hebben met hun analyse van de financieringskloof aangetoond dat het project met staatssteun in financieel opzicht levensvatbaar is en dat de steunmaatregel derhalve de stimulans biedt die nodig is om MEERLANDEN tot de investering te bewegen.

- (60) De Nederlandse autoriteiten hebben uitgelegd dat de markt faalt bij het coördineren van de samenwerking tussen leveranciers en verbruikers, waardoor de ontwikkeling van het project wordt belet. De Nederlandse autoriteiten hebben dus aangetoond dat het zonder staatssteun voor een investeerder financieel niet haalbaar en zakelijk niet aantrekkelijk is om het project op te starten, omdat de geplande afvanginfrastructuur duur is en opbrengsten van CO₂ ontoereikend zijn om de kosten te dekken.
- (61) Geconcludeerd kan worden dat de steun daadwerkelijk is gericht op marktfalen dat niet wordt aangepakt en dat overheidsmaatregelen dus noodzakelijk zijn.

Geschiktheid van de steunmaatregel

- (62) Een instrument is geschikt indien er geen andere, minder verstorende instrumenten zijn om dezelfde uitkomsten te behalen.
- (63) Volgens de Nederlandse autoriteiten zijn er geen andere Nederlandse steunmaatregelen die kunnen worden gebruikt om het project te financieren. De belangrijkste obstakels voor de uitvoering van het project zijn het lage rendement op eigen vermogen (ROE) voor de begunstigde en de financieringskloof van het project. De winstgevendheid van het project zonder staatssteun, als gemeten door het interne rendement (IRR), is [...] % (vóór belastingen) gedurende de levensduur van het project, na die periode (12 jaar) is de investering volledig afgeschreven. Volgens de Nederlandse autoriteiten is dit lage IRR voornamelijk het gevolg van de schaal van de installatie en de beperkte financiële waarde van CO₂ op de markt, die ontoereikend is om de onderneming financieel winstgevend te maken. Het aangemelde project houdt dus een groot risico in en vereist een hoger IRR. De subsidieverlening zal het interne rendement (IRR) van het project verhogen tot [...] %. De Nederlandse autoriteiten hebben op basis van interne documenten van de begunstigde aangetoond dat het besluit voor de kapitaalinvestering is gebaseerd op een hurdle rate voor intern rendement van [...] %. De steun maakt het voor de begunstigde mogelijk om het project te realiseren en de onvermijdelijk aan dit project verbonden exploitatierisico's te nemen, en om een positief investeringsbesluit van de aandeelhouders te verkrijgen.
- (64) Daarom is het doeltreffend en transparant behalen van de milieudoelstellingen door de aangemelde steunmaatregel gewaarborgd. Bovendien wordt met de maatregel de weg geëffend voor investeringen in de levering van hernieuwbare energie. Omdat de glastuinders zullen beschikken over een externe CO₂-bron, zullen zij zelf geen CO₂ hoeven te produceren met een warmtekrachtkoppelinginstallatie of verwarmingsketel en bijgevolg kunnen overwegen alternatieve energiebronnen te gebruiken. Daarom kan worden geconcludeerd dat de voorgenomen steun in de vorm van een rechtstreekse subsidie aan de exploitant van de infrastructuur MEERLANDEN een geschikt instrument is om de gewenste CO₂-reducties te realiseren.

Stimulerend effect

- (65) De steun ten behoeve van het beoogde project moet een stimulerend effect hebben. Steun heeft een stimulerend effect wanneer deze het gedrag van de betrokken onderneming zodanig verandert dat zij een extra activiteit uitvoert die zij zonder de steun niet, in beperktere mate of op een andere wijze had uitgevoerd.
- (66) Volgens de Commissie heeft de steun voor de begunstigde onderneming geen stimulerend effect in alle gevallen waarin de werkzaamheden aan het project reeds zijn aangevangen voordat de begunstigde onderneming bij de nationale autoriteiten een steunaanvraag heeft ingediend. De Nederlandse autoriteiten hebben bevestigd dat de werkzaamheden aan het project, in afwachting van de toestemming van de Commissie, nog niet zijn aangevangen. MEERLANDEN heeft documentair bewijs ter onderbouwing van de businesscase van de investering overgelegd. In het nulscenario zal MEERLANDEN niet in het project investeren. MEERLANDEN zal CO₂ in de atmosfeer blijven uitstoten. De glastuinbouwers in het PrimA4a-gebied zullen aardgas blijven gebruiken in hun installaties met warmtekrachtkoppeling of verwarmingsketels om de hoeveelheid CO₂ te produceren die zijn voor hun productie nodig hebben. De Nederlandse autoriteiten hebben het nulscenario op zijn geloofwaardigheid getoetst en bevestigd dat de steun het vereiste stimulerende effect heeft, aangezien het project zonder de steun niet zou doorgaan. De Commissie heeft geen redenen gevonden die dit standpunt weerleggen.
- (67) Omdat er afgezien van het "niets doen"-scenario geen specifiek nulscenario is, kan het bestaan van het stimulerende effect worden aangenomen wanneer er een financieringskloof is, d.w.z. wanneer de investeringskosten hoger zijn dan de NCW van de verwachte operationele winst van de investering op basis van een vooraf opgesteld ondernemingsplan.
- (68) Zoals beschreven in overweging 24 hierboven, blijkt uit de NCW-analyse dat de operationele nettowinst zonder steun over een operationele periode van 12 jaar (met een netto contante waarde van 108 386 EUR) niet de volledige investeringskosten van het project (met een netto contante waarde van 815 000 EUR) zal dekken. Het interne rendement (IRR) zonder staatssteun is [...] % (vóór belastingen) gedurende de levensduur van het project; na deze periode (12 jaar) is de investering volledig afgeschreven. Met de steun daarentegen is de NCW positief en kan het project een rendement opleveren dat overeenstemt met de bedrijfsspecifieke hurdle rate voor dit project. Daarom moet in overweging worden genomen dat een particuliere investeerder dit project niet zou hebben aangevat.
- (69) Op basis van het bovenstaande is de Commissie van oordeel dat de steun een stimulerend effect heeft, aangezien het project zonder de steun niet zou worden uitgevoerd.

Evenredigheid

- (70) Een staatssteunmaatregel is evenredig indien het steunbedrag beperkt blijft tot het minimum dat nodig is om aan te zetten tot de extra investering of activiteit in het betrokken gebied.

- (71) De Commissie stelt vast dat de benadering op basis van de financieringskloof een gebruikelijke benadering is bij het beoordelen van de evenredigheid van infrastructuurzaken. Ook in de punten 76, 165 en 211 van de richtsnoeren milieu- en energiesteun wordt deze benadering genoemd in verband met verschillende soorten infrastructuurprojecten.
- (72) De Nederlandse autoriteiten hebben bewijs verstrekt dat de steun niet méér bedraagt dan de financieringskloof (706 614 EUR) van het aangemelde project. De winstgevendheid van het project overschrijdt de door de investeerder verlangde hurdle rate niet.
- (73) De Nederlandse autoriteiten hebben de Commissie interne documenten van de onderneming verstrekt, waaruit de vereiste hurdle rate voor rendement voor dit type project blijkt. De Commissie beschouwt de hurdle rate van [...] % in het geval van dit project als aanvaardbaar gezien het beschreven risiconiveau en de specifieke toelichtingen van de Nederlandse autoriteiten waarnaar in overweging 63 hierboven wordt verwezen. Dit percentage is bovendien in overeenstemming met het interne rendement dat reeds werd aanvaard in het besluit van de Commissie betreffende steunmaatregel SA. 48816 (2017/N) inzake steun voor CO₂-levering aan PrimA4a²².
- (74) De overheidsbijdrage met een contante waarde van 706 614 EUR komt overeen met het bedrag van de financieringskloof van het project in zijn aangemelde vorm, d.w.z. het verschil, in netto contante waarde, tussen de investeringskosten en de operationele winst van de faciliteit over de periode van 12 jaar (706 614 EUR). Door de staatssteun zal het interne rendement (IRR) van de investering toenemen tot [...] %.
- (75) Bovendien hebben de Nederlandse autoriteiten verklaard dat zij geen verdere steun zullen toekennen aan het project.
- (76) De Nederlandse autoriteiten hebben tevens bevestigd dat MEERLANDEN niet onder de EU-regeling voor de emissiehandel (ETS) valt, zodat Meerlanden met de investering op dit vlak geen kosten kan besparen.
- (77) Bijgevolg kan worden geconcludeerd dat de voor het aangemelde project verstrekte staatssteun – die overeenkomt met de financieringskloof – evenredig is niet méér bedraagt dan het minimum dat noodzakelijk is om het gesteunde project voldoende winstgevend te maken.

Vermijden van ongewenste negatieve effecten op de mededinging en het handelsverkeer tussen lidstaten

- (78) Wil steun verenigbaar zijn met de interne markt, dan moeten de negatieve effecten van de steunmaatregel in termen van verstoringen van de mededinging en beïnvloeding van het handelsverkeer tussen lidstaten beperkt zijn en opwegen tegen de positieve effecten in termen van bijdrage aan de doelstelling van gemeenschappelijk belang.
- (79) De markt voor het afvangen en leveren van rest-CO₂ is per definitie gebonden aan het geografische bereik van de MEERLANDEN-infrastructuur voor dit project.

²² Besluit van de Commissie van 29 november 2017 (PB C 102 van 16.3.2018, blz. 5).

Dit zijn de kassen in het glastuinbouwgebied PrimA4a in de provincie Noord-Holland. De tuinders zijn weliswaar op een ruimere markt actief (d.w.z. groenten en snijbloemen), maar MEERLANDEN is actief op een geografisch beperkte markt. Daarom is de productmarkt voor de levering van gasvormig CO₂ momenteel beperkt tot de tuinbouwsector, en de Nederlandse autoriteiten rekenen voor de nabije toekomst niet met een uitbreiding naar andere sectoren of gebruikers.

- (80) De voornaamste concurrenten in de markt zijn leveranciers van vloeibaar CO₂. De kosten van vloeibaar CO₂ zijn substantieel hoger dan die van gasvormig CO₂ dat wordt geleverd via een pijpleiding. Het project heeft ook een zeer beperkte schaal. Daarom zou voor de glastuinders, indien zij geen gebruik zouden kunnen maken van gasvormig CO₂, het alternatief zijn om hun eigen CO₂ te produceren via wkk-installaties en verwarmingsketels.
- (81) Tegelijkertijd zorgt de voorgenoemde maatregel voor positieve milieueffecten. Het project zal naar verwachting resulteren in een primaire energiebesparing en een (daarmee samenhangende) vermindering van de CO₂-emissies met ongeveer 2,4 kt per jaar (zie de overwegingen 15 en 56 hierboven).
- (82) Zoals de Commissie ook heeft opgemerkt in haar eerdere besluiten N208/2010 inzake steun voor CO₂-levering aan de Zuidplaspolder²³, SA.48816 (2017/N) inzake steun voor de levering van CO₂ aan de glastuinbouw in het PrimA4a-gebied²⁴ en SA. 52174 (2018/N) inzake investeringssteun voor CO₂-infrastructuur in De Kwakel²⁵, zullen eventuele directe effecten op het handelsverkeer tussen de lidstaten bijgevolg beperkt blijven.
- (83) Geconcludeerd wordt dat een mogelijke vervalsing van de mededinging of ongunstige beïnvloeding van het handelsverkeer tussen de lidstaten ten gevolge van de beoogde maatregel slechts beperkt zal zijn, terwijl de milieubaten duidelijk zijn aangetoond en niet kunnen voortvloeien uit andere concurrerende initiatieven, zodat de balans, uit het oogpunt van de doelstelling van gemeenschappelijk belang "milieubescherming", al met al positief is.

Transparantie van de steun

- (84) De Nederlandse autoriteiten hebben bevestigd dat de volledige tekst van het besluit tot steunverlening beschikbaar zal zijn op de website www.noord-holland.nl. De gepubliceerde informatie zal het volgende omvatten: de volledige tekst van het individuele besluit tot steunverlening en de uitvoeringsbepalingen daarvan (of een link daarnaar), de identiteit van de steunverlenende autoriteit, de identiteit van de individuele begunstigde, het steuninstrument en het steunbedrag dat wordt toegekend, de doelstelling van de steun, de datum van toekenning, het soort onderneming, het referentienummer van de steunmaatregel bij de Commissie, de regio waar de begunstigde is gevestigd (op NUTS 2-niveau) en de voornaamste economische sector waarin de begunstigde actief is (op NACE-groepsniveau). De informatie moet worden bekendgemaakt nadat het besluit tot

²³ Besluit van de Commissie van 14 december 2010 (PB C 149 van 20.5.2011, blz. 3).

²⁴ Besluit van de Commissie van 29 november 2017 (PB C 102 van 16.3.2018, blz. 5).

²⁵ Besluit van de Commissie van 7 december 2018 (PB C 61 van 15.2.2019, blz. 7).

steunverlening is genomen, moet ten minste tien jaar worden bewaard en moet zonder beperkingen beschikbaar zijn voor het brede publiek.

Conclusie betreffende de verenigbaarheid

- (85) De Commissie concludeert derhalve dat de aangemelde steunmaatregel verenigbaar is met de interne markt op grond van artikel 107, lid 3, onder c), VWEU.

4. BESLUIT

De Commissie heeft besloten geen bezwaar tegen de steun te maken, aangezien deze op grond van artikel 107, lid 3, onder c), VWEU verenigbaar is met de interne markt.

Ingeval deze brief vertrouwelijke gegevens bevat die niet mogen worden bekendgemaakt aan derden, wordt u verzocht de Commissie daarvan binnen vijftien werkdagen vanaf de ontvangst van dit schrijven in kennis te stellen. Ontvangt de Commissie binnen de vastgestelde termijn geen met redenen omkleed verzoek, dan neemt zij aan dat u instemt met mededeling aan derden en de bekendmaking van de volledige tekst van dit schrijven in de authentieke taal op de internetsite:

<http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/index.cfm>.

Uw verzoek moet elektronisch naar het volgende adres worden gezonden:

Europese Commissie
Directoraat-generaal Concurrentie
Griffie Staatssteun
1049 Brussel
België
Stateaidgreffe@ec.europa.eu

Hoogachtend,
Voor de Commissie

Margrethe VESTAGER
Lid van de Commissie